

פרוטוקול מס' 494

מישיבת ועדת העבודה
מיום ה', י"ד באלול תשל"ה - 21.8.1975, שעה 11.00

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

ש. ארבל-אלמוזלינו - היו"ר
ז. אמיר
מ. גז
פ. גרופר
מ. ורטמן
ה. זיידל
י. כהן
ח. שמעוני

מוזמנים:

ר. רוטר - המוסד לביטוח לאומי
מ. לויין - המוסד לביטוח לאומי
י. ארד - המוסד לביטוח לאומי
י. מוצפי - המוסד לביטוח לאומי
א. לאור - אגף התקציבים, משרד האוצר
מ. אראל - אגף התקציבים, משרד האוצר
ש. קפיטקובסקי - המוסד לביטוח לאומי
מ. שדה - המרכז לבטחון סוציאלי, הוועה"פ
ח. אבי-גיא - מנהלת המחלקה המשפטית, מועצת פועלות
ר. דותן - יו"ר מח' חקיקה, מועצת הפועלות
ר. בן-ישראל - אחראית למח' לבטחון סוציאלי, מועצת הפועלות.

מזכיר הוועדה: י. יפה

רשמה: א. עצמון

- סדר היום: (1) תקנות בדבר בטוחה וזכויותיה של עקרת הבית בביטוח נכות.
(2) תקנות בדבר ניידות נכים.

-943-

נרקה ב"מ 39.7.75

היו"ר ש. ארבלי:

אני פוחחת את הישיבה.

תקנות בדבר בטוחה וזכויותיה של עקרת בית בביטוח נכות

אני מקדמת בברכה את האורחים שלנו. נמצאים איתנו נציגי מועצות הפועלות והמרכז לבטחון סוציאלי.

בהזדמנות זו אני רוצה לברך את גב' ד"ר רות בן ישראל שקיבלה לא מזמן את תואר הדוקטור שלה. זה נעשה במהירות תוך שקדנות והקדשת זמן ומאמץ מירבי כדי להגיע להישגים שהגיעה אליהם. רות ראוייה לכך ואני מקווה שבאותו תחום שעבורו קיבלה את הדוקטורט שלה תחום של הסכמי עבודה ותחומי עבודה, ועדת העבודה תוכל להסתייע באותו ידע שיש לה.

אנחנו היום הזמנו אותם במסגרת הדיון בדבר תקנות לביטוח עקרת הבית במסגרת חוק ביטוח נכות. בנוגע לחוק התלבטנו בסעיף 2 שדן בעקרת בית מבוסחת. הזכויות שלה יקבעו ע"י כללים והוראות שיהיו בתקנות. לצערי הרב, לא היתה באפשרות המוסד לביטוח לאומי להכין את התקנות מכיון שהם אומרים לנו שהנושא הוא די מסובך ומורכב. היום נשמע מה יש בפיהם.

מ. לוי:

במסגרת חוק ביטוח נכות נקבעה סמכות ע"י השר להתקין תקנות לגבי ביטוחה וזכויותיה של עקרת הבית, באישור ועדת העבודה של הכנסת. בעקבות הסמכות הזאת היו לנו לבטים ובעיות די גדולות בנושא הזה היות והנושא הוא חדש. לפיכך באנו בדברים עם כל מיני גורמים והקושי העיקרי היה איך ליישם את העקרון הזה? - יש לזכור שהתקבצו אצלנו, בעקבות הענף הזה, מספר בלתי מבוסס, באלפים רבים של תביעות שאנחנו מטפלים בהם. והבעיה של עקרת-הבית כמובן מבחינה אדמיניסטרטיבית זו היתה בעיה לא פעוּטת ערך, גם לגבי יישום והביצוע של התקנות. לכן נגשנו לבעיה מתוך זהירות רבה, ואפילו הייתי אומר מתוך נטייה שכל עוד לא התנסינו בשטח הזה רצוי שנהיה זהירים ביותר בקביעת נורמות וכללים. היות והבעיה היא יחידה בפני עצמה, חלקנו את סוגי עקרת-הבית לשני סוגים:-

סוג אחד של עקרות בית שנתנו להם תואר ומעמד של נכים רגילים שעברו את התהליכים שנקבעו וסוג אחר מה שנקרא מבחנים וקריטריונים שונים. מדוע? - חוק ביטוח לאומי בהגדרתו מושג של עקרת-בית זה אשה נשואה שאיננה עובדת. זאת אומרת אפילו אשה שיש לה ותק של עבודה עשרות בשנים ותקופה מסוימת מכל מיני סיבות, עקב מצב בריאות, או מצב משפחתי, מפסיקה לעבוד ואחרי כמה זמן היא מתחילה לעבוד מחדש הרי שאשה זו חדלה להיות עובדת עצמאית היא נחשבת עקרת-בית ודינה כמו מבוססת של זקנה ושאינם.

קטגוריה שניה נשים עקרות בית שמעודן לא היו מבוסחות מאז שנישאו, או שיש פרק זמן ניכר שהן חדלו להיות מבוסחות.

לגבי הסוג הראשון, ראינו אותן מבחינת נשים עובדות, נשים שניתן להשוות את כושר עבודתן, לפיכך הגדרנו אותן במסגרת מה שנקרא התקנות הקיימות והכנסנו פרק זמן של חמש שנים. אם תוך התקופה הזאת היא עבדה והיתה מבוסחת שנה רצופה או שנתיים מלוכדות במסגרת של חמש שנים, הרי אז היא מבוסחת במסגרת התקנות הקיימות. זה נוח לנו מכיון שניתן להשוות מה היו הכנסותיה בעקבות המקרה ולפני המקרה. מדוע לקחנו חמש שנים, שנה ושנתיים? - היות ובחוק יש תקופת הכשרה של שנה או שנתיים אז הכנסנו אותו עקרון כעקרון מנחה בתחום הזה.

מ. לוינ:

לגבי הסוג השני שנקרא סוג של עקרת-בית
שלא היתה בפרק זמן קרוב של חמש שנים
מבוטחת כעובדת עצמאית לגביה לאמץ עקרון אחר, מה שנקרא מידת כושרה
לתפקד במשק ביתה, מכיון שזו היתה נקודת המוצא. לגבי מצב זה עשינו
אבחנה לגבי כושרה לתפקד במשק ביתה. קבענו את כל המבחנים על מסגרת
התקנות הללו, כי החוק עצמו אינו מתייחס לפרנקציות אלה בכלל.

ההצעה שלנו, כפי שהתגבשה אחרי בירורים,
אומרת ששני שלבים קיימים כמו בחוק; שלב של קביעה פיזיולוגית, איזה
עקרת בית שמצטרפת לציטוח נכות ולפי איזה דרגת נכות אנחנו קובעים?

לגבי קביעה פיזיולוגית אמרנו שאם יש לה
אחוזי נכות מ-60% לפחות ויותר, זה מזכה אותה להיחשב כזכאיה כממלא את
התנאי של קביעה פיזיולוגית. ואם יש יותר מפגימה אחת או דורשים אחוזי
נכות בגדר של 70%. אם, למשל, נקטעה רגל ימין מעל לברך - זה 60%. וזה
פגימה אחת. אבל אם יש לצרף כל מיני זכויות פיזיולוגיות אז הצרוף צריך
להיות לפחות 70%. כי ברגע שהיא עוברת את המבחן הזה היא עומדת בפני
מה שנקרא מבחן של קביעת אבדן כושר תפקודה במשק ביתה. וכאן אנחנו אומרים
שאם הפסידה את מלוא הכושר - זה הדבר הקל ביותר - קבענו 100%. כאן
התעוררה שאלה והיא אבדן רוב כושרה לתפקד במשק ביתה - כאן קבענו 74%.
הקטגוריה של 100% היא ברורה. לעומת זאת הקטגוריה השניה היא איננה
ניתנת להערכה קבועה והבאנו בחשבון את כל הקשיים של ההערכה, איך ניתן
פחות או יותר להעריך תפקוד במשק ביתה. לגבי אדם עובד יש לנו אמת-מידה
של הכנסה. לגבי עקרת-בית שהיא למעשה מתפקדת בביתה 24 שעות. היא
איננה קשורה עם בזמנים, הגענו למסקנה שהמוצא הוא לקבוע 74% כנורמה
ממוצעת.

עכשיו הוספנו תלויים אם יש תוספת תלויים
כפי שהגדרנו בחוק. אז נותנים לעקרת-הבית לפי 2 (ב) : כלומר, לגבי
האשה השניה הוספנו השפעת ההכנסה על קצבת הנכות. באיזה מידה ההכנסה
של בן הזוג קובעת - זו נקודת אכילס. לגבי חישוב ההכנסה עשינו לפי
מבחנים שקיימים בחוק לגבי נכה רגיל.

יש לציין דבר נוסף שכל ההוראות האחרות
בתקנות הקיימות חלות בכפיפות לתקנות הנאמרות כאן. כלומר, לגבי קביעת
הנכות, לגבי בדיקות תוזרות וכל מה שקשור בתקנות אם לא שונה הן חלות.

היו"ר ש. ארבל:

לפי סעיף מס' 10 אף עקרת-בית לא תקבל
כלום.

מ. לוינ:

כאשר נגיע לסעיפים נתייחס אליהם ואסביר
אותם.

היו"ר ש. ארבל:

בחוק ביטוח נכות קבענו בסעיף 127כא(3)
עקרת בית שלא לפי פיסקה (2) שאינה מבוטחת
לפי פרק ב' ושנתאים וכללים לביטוחה ולזכויותיה לפי פרק זה נקבעו
בתקנות, באישור ועדת העבודה של הכנסת. כלומר, כבר כאן חלקנו את עקרות
הבית לשני סוגים, כלומר, מי שמבוטחת לפי פרק ב'. לגבי הסוג השני של
עקרת-בית היינו צריכים לתקן תקנה, עכשיו בא המוסד לביטוח לאומי ומציע
לגבי אלה סוגים שונים: סוג אחד נשים שנעשו עקרות בית לאחר תקופה של
חמש שנים שעבדו והיו מבוטחות במשך התקופה הזאת, באים להכניס אותן
לאותה קטגוריה של זכאות. אם כך זה לא צריך להיות במסגרת של תקנות אלא
בתוך החוק עצמו. לאותו סעיף 127כא(3) צריך להוסיף: וכך עקרת-בית
שנעשתה לעקרת בית לאחר תקופה של חמש שנים ועבדה לפחות 12 חודש..."
כך שבתקנות הייתי מתייחסת לסוג אחד של עקרות בית.

היו"ר ש. ארבל:

דבר שני - מה אתם מציעים? - אתם בחקנות באים להנציח אפלייה בין נכים בכלל ובין נשים עקרות-בית. זה דבר שלא יכול להתקבל על הדעת. האפלייה מחבטת בכך בקביעת סוג אחוז הנכות, יכירו בה שהיא נכה רק אם יש לה 60% ומעלה - פגימה אחת. לעומת נכה הרגיל שיש שני תנאים: יש 35% נכות פיזית לעומת ה-60% שרוצים לתת לעקרת-הבית, ו-50% אבדן כושר השתכרות. אפלייה שניה לא באים לקבוע תשלום קצבת נכות.

מ. לוי:

כתבנו את זה.

היו"ר ש. ארבל:

לגבי תשלום גמלא הם קובעים שני תנאים: להכיר סוג של נכות פיזית. אחר כך כושר השתכרות. מאחר והיא עקרת בית ואיננה משתכרת קבעו כושר תפקוד בביתה. איך אתם קובעים את הכושר לתפקד בביתה? - אם איבדה את רוב כושרה לתפקד אז אתם קובעים 100%. רופא יכול לקבוע כושר פיזי, איזה מן דבר שרירותי לקבוע בצורה כזאת?

הנקודה הנוספת היא בענין סעיף 40 שדן בהכנסה. יוצא שאף עקרת בית, אפילו אם תענה על כל הכללים בתקנות לא תקבל כלום כי הבעלים עובדים. כי כתוב: היתה לעקרת בית ולבן זוגה הכנסה חדשית לפי סעיף 2(1) או (2) לפקודת מס- הכנסה, העודפת על 40% מהשכר הממוצע, ינוכה מיחרת הקיצבה 60% מההכנסה העודפת. אם כך תקנה לה את כל הזכויות של נכה אחר ותלך איתה בנקודה הזאת כמו כל נכה אחר. אם רוצים להשוות אז יש להשוות אותה בכל.

ר. דותן:

אנחנו מייצגים במשלחת הזאת את ההסתדרות הכללית באמצעות המרכז לבטחון סוציאלי ואת מזכירות מועצת הפועלות שהיא מוסד נבחר של 600,000 נשים. המספרים לשנת 1974 הם ש-340,000 נשים עובדות ו-240,000 נשים עובדות במשק ביתן בלבד.

אנחנו מודעים לבעיות המשותפות וגם הנפרדות של שתי החטיבות האלה ובלי ספק אנחנו רואים את עצמנו כמי שחייבים לתת תשובה לשתי החטיבות כאחת. יש עדיפות ערכית לעידוד האשה העובדת, אבל מקובל עלינו לראות נשים עובדות במשק ביתן כנשים עובדות וראויות למלוא ההערכה שהיא תרומה לחברה ולמשפחה. ההסתדרות הכללית רואה באותן נשים שהן חברות הסתדרות בעלות זכויות מלאות - ובזה אנחנו שונים מאיגודים מקצועיים אחרים בעולם. הנשים העובדות במשק ביתן הן חברות מלאות בהסתדרות ויש להן את מלוא הזכויות. יש מגמה לראות אותן נשים מיוצגות במערכת הסוציאלית ולעמוד על תביעה נמרצת להכלילן בכל מערכת סוציאלית שתבוא לידי ביטוי בחקיקה.

אנחנו מציינים בשמחה את השעה החגיגית הזאת זה פתיחת שער לעקרת הבית. יש לנו אימון בועדת העבודה שהראתה הבנה רבה לבעיות הנשים. אנחנו מקוים שתהיה תשומת לב להשגות שלנו ושתזכינה לטיפול נאות וכך למימוש ענף ביטוח נכות בשלמותו.

כדי להשלים את התמונה הייתי רוצה להוסיף מספר סטטיסטי: כ-75% מן הנשים בעלות ההשכלה הגבוהה עובדות מחוץ למשק ביתן; 58% בעלות השכלה מעל תיכון עובדות מחוץ למשק ביתן; 40% בעלות השכלה תיכונית; 25% השכלה של בית ספר עממי ורק 11% מבין חסרות ההשכלה בקרב עקרות הבית יש הדבה בעיות. נשים, בגלל חוסר ההשכלה שלהם, מתקשות מתקשות לצאת למשק הכלכלי של העבודה. לגבי המספרים האלה אין הבדלים משמעותיים במוצא האתני. לא לכם אני צריכה לספח על השירותים העומדים לרשות האשה העובדת שהם עדיין במצב ירוד מאד. כל זמן ששני הדברים הבסיסיים, השכלה ושירותים לנשים העובדות לא ניתנים במידה מספקת אנחנו עדים לאחוז יוחר גבוה של עקרות-בית. במידה ושני הדברים האלה יתפתחו נוכל לראות את אחוז עקרות הבית קטן.

ר. דותן:

בינתיים לא מודעים לעקרות-בית רבות שהן אמהות למשפחות מרובות ילדים. רק לאחרונה ראינו אותן בקייטנות קיץ וראינו נשים עמלות וטרודות ונושאות בעול כבד של ניהול הבית. עקרת-בית ממלא תפקיד מרכזי של המשפחה, הן מבחינה כלכלית והן מבחינה מורלית חינוכית. עקרת-בית בעלת מורל גבוה זה בית בריא. כל פגיעה במערכת התפקוד זה נותן השלכה על מצב המשפחה. לעיתים קרובות מאד כאשר עקרת בית אינה יכולה לתפקד בביתה, מיד יש התערבות של גורמים חיצוניים שעלותם גבוהה מאד במו: פנימיות סעד וכיו"ב.

קשה מאד לאמוד כושר תפקודי אבל קל מאד להצביע על אותן משפחות ואותם בתים ששם נבצר מעקרת-הבית לתפקד. לפעמים זה מסיבות בריאות אם זה באופן פיזי או באופן נפשי - התמונה היא מרחשית מאד.

חברי למשלחת יתייחסו לדברים מדוייקים

של סעיף זה או אחר.

ר. בן-ישראל:

התייחסנו בהשגות שלנו לתקנה מס' 2 ושמתתי לשמוע את דברי היושבת-ראש שהיא הביעה את משאלתנו שסיווג של עקרות-בית לשני סוגים לא צריך להיעשות בתקנות. עקרת בית שמסווגת בתקנה 2 (א) צריך לעגן בחוק ולהשאיר תקנה רק לגבי עקרת-בית שמסווגת בתקנה 2 (ב).

ביחס לתקנה מס' 3 - בנוסח של הביטוח הלאומי נאמר: בכפוף לאמור בתקנות אלה יחולו על עקרת בית הוראות החוק והתקנות מכוח פרק ו' 2 לחוק הנוגעות לרכישת זכאות לגימלת נכות לרבות שיקום מקצועי וכך ליישום הזכויות שנרכשו.

מדבריו של מר לויין הבנתי שהכוונה של סעיף זה היתה להחיל על עקרת הבית רק מה שיש בתקנות האלה בצורה שונה מיתר הנכים. בכל יתר השאלות צריך לחול על עקרת-הבית ההוראות שחלות על נכים אחרים - אם זו הכוונה, נדמה לי שהנוסח הזה יחטיא את המטרה. ברגע שאומרים שרק החוק והתקנות שמתייחסים לרכישת זכאות והוראות אחרות לא, עשוי להיות מצב שכל מיני הוראות בחוק שקשה כרגע להצביע עליהם לא תחולנה על עקרת-בית. לכן צריך לומר בכפוף לאמור יחולו על עקרת בית הוראות החוק והתקנות.

הערה שניה - יש להוסיף את המלים: הוראות החוק והתקנות בשינויים הנובעים מן העניין. למשל, בגדרה של נכה בחוק מדברת על מבוטח כתוצאה מליקוי גופני ואין לו כושר להשתכר. אצל עקרת-בית קבעו כושר לתפקד במשק ביתה. אם לא נאמר בשינויים המחוייבים היא לא תוכל להיכנס להגדרה של נכה.

היו"ר ש. ארבל: בסדר - נכתוב בשינויים המחוייבים.

ר. בן-ישראל:

ביחס לתקנה מס' 5 - עקרת-בית, נכה חדשה ונכה קודמת. אני אחייס לנכה חדשה. קודם כל לא ברור לי הנוסח פה - מה קורה עם עקרת-בית שהפכה לנכה בתאריך 1.4.75 האם היא נכה חדשה או נכה קודמת?

מ. לויין: לפי הנוסח היא נחשבת לנכה קודמת.

ר. בן-ישראל:

אם הפכה לנכה בחקופה שבין 1.4.70 לבין 31.3.74 היא נחשבת לנכה חדשה. אבל אם הפכה לנכה בשנת 1974 היא נכה קודמת - אינני מבינה את העניין.

מ. לויין:

אני אסביר את העניין.

ר. בן-ישראל:

נראה לנו בענין ההגדרה של נכה חדש או נכה קודם שאין שום סיבה לסטות מההגדרה שזה שם ב-1.4.70. אפשר לסטות לגבי זכויות אבל למה לגבל ההגדרה לא לקבל את אותו הדבר? - אנחנו מציעות לקחת את ההגדרה של נכה חדש לא רק בתאריך אלא את ההגדרה שבחוק ולכלול אותה פה. אם אומרים שהחוק חל אז ההגדרה של החוק תחול באופן אוטומטי.

היו"ר ש. ארבל: ההגדרה של נכה בחוק אומרת: מי שהיה לנכה

ביום פ"ג באדר ב' תש"ל (1 באפריל 1970)

או לאחריו, או מי שלקה בליקוי לפני הגיעו לגיל 18, הגיע לגיל 18 ביום האמור או לאחריו ובהגיעו לגיל 18 היה נכה. אין שום הצדקה שלגבי אשה עקרת-בית תהיה הגדרה אחרת לעומת נכה חדש.

ר. בן-ישראל:

תקנה 6 היא תקנה השנוייה במחלוקת - ופה

אני רוצה להרחיב את הדיבור. מכח תקנה 7

נאמר לנו מהי המטרה והמטרה הסופית להכיר לנכה בעקרת-בית שאיבדה את רוב כושרה לתפקד במשק ביתה וחקבע לה דרגת נכות של 75%. באופן טבעי היה צריך לאפשר לכל עקרת-בית להופיע בפני ועדת נכות כדי שתקבע אם איבדה את רוב כושרה או לא. מאחר ונאמר לנו ע"י המוסד לביטוח לאומי שאילו היו פותחים את השער בפני כל עקרת בית נכה הרי שועדות הנכות היו מוצפות בבקשות של נשים שלא איבדו את רוב כושרם. בתקנה 6 קבעו מחסום לנשים שלא תוכלנה לבוא בפני ועדת נכות. אפשר לקבל את ההגיון בקביעת המחסום. אבל מחסום זה חייב להיות מסוג כזה שיאפשר לכל אישה שאיבדה את רוב כושרה להופיע בפני ועדת נכות. זה צריך להיות מסוננת בפני מי שלא איבדה את רוב כושרה. ברגע שבתקנה 6 קובעים שרק מי שיש לה 70% נכות פיזיולוגית או 60% בתנאים מסויימים יכולה להופיע בפני הוועדה, נראה לנו שמספר לא מבוטל של נשים שיש להן 75% נכות, כלומר שאיבדו את רוב כושרם לתפקד במשק ביתן לא תוכלנה להופיע בפני הוועדה כי אין להן את המינימום של 70% נכות פיזיולוגית. עשוי להיות מצב שאשה שיש לה 50% נכות ובכל זאת איבדה את כושרה, תקנה 6 סוגרת בפניה את הדרך. אין בזה שום הכבדה על תקציב המדינה.

אם נאפשר לנשים שיש להן נכות פיזיולוגית

פחות מ-70% להופיע בפני ועדת הנכות, אמנם זה עשוי להיות הכבדה על ועדות הנכות אבל זה יהיה רק בהתחלה. מצד אחד אנחנו מבקשים להשוות את מעמדה של עקרת הבית למעמד נכה רגיל. ואם לנכה רגיל עם 35% נכות מאפשרים להופיע בפני ועדת נכות אין סיבה לא לתת זאת לעקרת-הבית. אבל אנחנו מוכנות לקבל את הטיעון שזה עלול להכביד על ועדות הנכות ולכן הצעתנו היא לאפשר את הפעלתה של תקנה 6 לגבי נשים עקרות בית נכות בשלושה שלבים:-

שלב ראשון - בתקופה הראשונה לאפשר רק

לנשים מ-60% ומעלה נכות פיזיולוגית. בשלב השני לאפשר לנשים בדרגה של 50% נכות פיזיולוגית. בשלב השלישי להגיע להשוואה מלאה בין נכים רגילים לבין עקרות-בית שמי שיש לו 35% נכות פיזיולוגית יכול להופיע בפני ועדת נכות.

באשר לתקנה 7 - בנוסח מדובר על 74%.

אמנם זה רק אחוז אחד אבל הוא משמעותי לענין תקנה שאינה מופיעה כאן ביחס לשעור הקיצבה. שיעור הקיצבה עד 74% הוא קיצבה יחסית. מעל 74% הוא זכאי לקצבה מלאה.

לעצם תקנה 7 ברצוני להעיר שלא נראה לנו.

מה קורה עם אחוזי נכות של נכה קודמת שאיבדה את רוב כושרה ולא את מלוא כושרה לתפקד במשק ביתה. לגבי נכה קודמת נאמר רק אם איבדה את מלוא כושרה. נראה לנו שצריך היה להשוות את ענין הנכה הקודמת ונכה חדשה לגבי שתיים רוב כושרה - 74%. מלוא כושרה - 100%.

ר. בן-ישראל:

ביחס לתקנה 12 בענין התאריך - קודם כל לא נראה לנו מדוע לגבי עקרת-בית יחילו את חוק הנכות פרק ו' (2) רק בעוד חצי שנה. אין שום סיבה להפלות בין נכה רגיל לבין עקרת-בית. היה מקום לומר שהתקנות יחולו מ-1.4.74 כפי שזה חל לגבי יתר הנכים. מאחר והצענו בתקנה 6 להחיל זאת בשלושה שלבים נראה לנו שהחיקון בשלבים צריך להכניס בתקנה הזאת. לגבי עקרת-בית שנקבע 60% לפחות לפי מבחנים של תקנה 6 יחולו מ-1.4.1974. לגבי עקרת בית שיש לה נכות 50% בתאריך 1.4.76 ומתאריך 1.4.77 תקנה 6 במלואה.

ה. אבי-גיא:

אני מתייחסת לתקנה מס' 9 שמתייחסת לגבי תוספת תלויים. בחוק המקורי בסעיף 127ל"ז נקבע שנכה מקבל תוספת תלויים עבור שלושת ילדיו הבכירים. אחר כך בא תיקון מס' 17 ונקבע שנכה יקבל תוספת תלויים בעד כל אחד משני ילדיו הראשונים. בתקנה מס' 9 כתוב: היה לעקרת הבית הנכה האמורה בתקנה 2 (ב) ילד - חשולם לה בעדו, בנוסף לקיצבה בשיעור של 25% מהשכר הממוצע (להלן הקיצבה הבסיסית), תוספת תלויים לפי השיעורים האמורים בסעיף 127ל"ז (ב) לחוק. כלומר, לגבי השיעורים אדם מפנים לסעיף 127ל"ז (ב) לחוק. צריך להיות ברור שצריך לומר לא רק לפי השיעורים אלא לפי מספר הילדים כפי שנכה גבר מקבל עבור שני הילדים שלו, כך גם עקרת-בית נכה.

ר. בן-ישראל:

כאשר כתבתם ילד, הכוונה לאחד בלבד או יותר?

מ. לוי:

לפי מספר התלויים.

ר. בן-ישראל:

אם כך זה בסדר.

ה. אבי-גיא:

בנוסח של התקנות כתוב ילד, כי ילד לפי ההגדרה יכול להיות תלוי באבא ועקרת-בית

מתייחסת להגדרה של תלויים.

מ. שדה:

אני רוצה להעיר הערה פורמלית - בישיבה של הוועדה הציבורית לביטוח נכות נדונה ההצעה לביטוח עקרת הבית ובסכומיה של הוועדה היתה הסכמתי שנציגי המוסד ינסו לשכנע את נציגי מועצת הפועלות. מאחר ונציגי המוסד לא הגיעו לעמק השווה שמרתי זכות הסתייגות לגבי ההצעות שהוגשו. כנציג ההסתדרות אני מקבל את ההסתייגות של מועצת הפועלות.

היו"ר ש. ארבל:

אני רוצה להודות לכם על הגשת הדברים בצורה ברורה ביותר. לגבי מה שהעירתי הגב' אבי-גיא מדוע כתבתם ילד ולא תלויים? - אם יש הורים?

מ. לוי:

נחקן את זה.

אני רוצה לחשקט את מצפוננו של מר שדה שהסתייגות נרשמה וקבלנו אותה - טוב שזה הובא לידיעה, וזה יירשם גם בפרוטוקול של הוועדה כאשר זה יובא לוועדה שיש פה הסתייגות של חבר ההסתדרות.

לגבי סיווג של שני סוגים - זו היתה נקודת המחלוקת.

ה. זיידל:

האם זו ההסתייגות היחידה שהושמעה ע"י נציג ההסתדרות?

מ. לוי:

אני מדבר לגבי הסיכום של הוועדה - מר שדה שמר זכות להגיש הסתייגות לגבי נקודה מסוימת והזכות הזאת היא לגבי סוג של עקרת הבית בשתי קטגוריות. אנחנו מכבדים את ההסתייגות הזאת ונציין את זה.

הודעת ההסתדרות שהיא תומכת בהשגות שהגישו מועצת הפועלות.

היו"ר ש. ארבלי:

מ. לויין:

לגבי תקנה מס' 2 - אני מבין שהמחלוקת או הבקורת שנמתחה שמקומה של הוראה זו אינה במסגרת תקנות אלא צריך לשבצה בחוק. מה כאן הקושי? - ראשית - מבחינה פורמלית, תיקון חוק זה ענין ממושך. שנית - ברגע שאנחנו משוויים עקרת-בית במבוטחת לכל דבר ויחולו עליה כל הוראות תשלום דמי ביטוח - והבעיה של תשלום דמי ביטוח היא בעיה שעד היום אנחנו מתלבטים ועדיין אין לנו תשובה על כך במסגרת התקנות האלה. איך אנחנו יכולים לכסות ביטוח שהוא די מסובך ודי מקיף ציבור ניכר של עקרות בית. זה עולה כסף וזה לא רק קיצבה אלא גם גימלאות נוספות. ברור הדבר שצריך להיות לזה כיסוי כספי. איננו רוצים לשבש סדרים קיימים. מבוטח פרופר במסגרת החוק הם אשר משלמים דמי ביטוח. הבעיה מחייבת בדיקה די יסודית לצורך התשלום - אחרת לא היה איכפת לנו. לולא הבעיה של התשלום היינו נעזרים בשירותיה הטובים של יושבת-ראש הוועדה והיינו מחישים את התיקון בחוק. מאחר ולפי סעיף 157 כל מבוטח חייב בתשלום דמי ביטוח ואי אפשר לנתק את זה. לגבי עקרת הבית לא רצינו להחיל את חובת דמי תשלום ביטוח. לא רוצים להתנות את זה כתנאי מוקדם של זכאות כי חלק גדול ייפלטו. ראינו את זה כבעיה ואמרנו בינתיים אין בזה שום דבר יוצא דופן אם הבעיה תמצא את פתרונה בתקנה עד שנמצא תשובה לגבי תשלום דמי ביטוח ואז נתקן את החוק בהתאם לזה. זה לא דבר שניתן לעשות מהיום למחר - זה לגבי מה שנקרא להכליל את עקרת הבית מהסוג הראשון במסגרת החוק - כפי שצויין ע"י הגב' ר. בן-ישראל. יש לקרוא את החוק בשלמותו כי יש חובות ולגבי חובות אנחנו צריכים להיות מאד זהירים.

ה. זיידל:

לפי ההצעות של המוסד לביטוח לאומי הם מפנים את עקרת-הבית לסעיפים בחוק. ההגיון מחייב שאם מחקינים תקנות שלא יהיה הבדל בין עקרת-בית המבוטחת לפי סעיף אלף קטן ובין החוק - מדוע שלא תהיה בחוק? אתם יכולים להגיד שאתם משאירים את זה עד הסוף וכאשר נגיע לידי מסקנה שלא יתכן שתהיה אפלייה אז צריך להכניס את זה בחוק. תשאירו את זה פתוח.

מ. לויין:

כאן נשמעה הצעה ואני לא יכול לראות את ההצעה רק מקצה של זכאות אלא גם לגבי תוצאות של חיובים. כי אם אני אומר מבוטח אז מבוטח זה יכול גם את עקרת הבית על כל החיובים ועם כל התוצאות הנובעות מזה. ענין של תשלום דמי ביטוח עוד לא נפתר ואיננו יודעים כיצד לגבות את זה.

ה. זיידל:

זה לא משנה אם זה בחוק או בתקנה.

מ. לויין:

בחוק אני מטיל עליה את התשלום. המחשבה שמסתמנת שלא נטיל על עקרת-בית תשלום אלא על מבוטחים ממש, אולי הם יכסו את הביטוח של עקרת הבית. אבל אם אני הופך אותה למבוטחת באופן אוטומטי היא חייבת לשלם באופן ישיר.

היו"ר ש. ארבלי:

בנקודה הזאת גם בתקנות וגם בחוק לא קבענו שעקרת הבית צריכה לשלם דמי ביטוח כי היא לא כלולה במסגרת של פרק ב'. אין הצעה בתקנות שהיא חייבת לשלם - זה מוסכם על כולם כי זה עסק מסובך מאד של תשלומים. אני אתמוך בהצעה להעלות את דמי הביטוח - זה הטוב ביותר. ואז נדרוש הקניית זכויות נוספות לעקרת הבית. - לא תהיה התנגדות אצל חברי הכנסת לתמוך בעקרון הזה.

שנית - בסעיף 127כ"א(2) כתוב: מי שהיתה

מבוטחת לפי פרק ב' ונעשתה עקרת בית לאחר שהיתה זכאית לקיצבה חדשית לפי פרק זה. כאן אני מציעה להוסיף: וכן עקרת בית תושבת ישראל שבחמש השנים שקדמו לתאריך הקובע היתה מבוטחת לפי פרק ב' לא יחייבו אותה בתלום דמי ביטוח - זה מוציא את כל העסק מהענין.

נחשוב על זה.

מ. לויין:

היו"ר ש. ארבלי:

לגבי עקרות בית שלא עבדו בכלל נכונים בחקנות. לגבי אחרות ילכו לפי מה שהרויחו. אני שואלת מדוע חמש שנים ולא עשר שנים - אבל על זה עוד נתווכח. אבל העקרון הוא לגבי אלה שעבדו פעם והיו מבוטחות שחיה אותה הזכות כאילו שהן ממשיכות לעבוד.

י. כהן:

יש פה ויכוח עקרוני שלא פחרנו אותו והוא האם עקרת בית דינה כדין כל אשה שעבדה פעם או לא - במידה שהיא נכה, מקבלת או לא מקבלת? - זה הויכוח שעוד צריך לגמור. אני הבנתי שבמידה וימצאו פתרון להעלות את דמי הביטוח של הבעל זה פותר את הבעיה בכלל - אני מציע ללכת בדרך הזאת. אני בדיעה שאת הנושא העקרוני הזה צריך לסכם.

היו"ר ש. ארבלי:

עקרונית - אנחנו תומכים בזה וזו היא המגמה.

מ. לויין:

אני חושב שח"כ כהן צודק - אם יתקבלו ההצעות שהוצגו קודם אז למעשה השוני בין עקרת בית מבוטחת ושלא מבוטחת נופל. היות וזה מתבטל אז אין צורך לשנות שום דבר. אם הויכוח הוא מבחינת המיקום, נוכל לתת את דעתנו בקשר לאבחנה הזאת.

לגבי תקנה 3 - בהחלט מקבלים את התוספת

של המלים: בשינויים המחוייבים. אנחנו רצינו להדגיש שענין השיקום המקצועי ייאמר במפורש לכן עשינו את זה, למרות שזה היה ברור מתוך הדברים. אבל אם זה ענין של נוסח אני מוכן לוותר על זה ואפשר לכתוב: לפי השינויים המחוייבים.

לגבי תקנה 5 - התעוררה תמיהה לגבי סעיף

קטן (ב) והקושיה היא נכונה. כאן אני חוזר להגדרה של מבוטחת בחוק: מי שהיתה מבוטחת לפי פרק ב' ונעשתה עקרת בית לאחר שהיתה זכאית לקיצבה חדשית לפי פרק זה. מתי האשה נעשית לזכאית לקיצבה חודשית לפי פרק זה כאשר היא מלאה את התנאים ב-1.4.74. היא היתה צריכה להיות עקרת בית בתאריך 1.4.74. כלומר, מבוטחת עובדת או עובדת עצמאית אם תוך תקופה זו היא נפגעה בתאונה או מחלה אז הסעיף הזה חל. ואז היא צריכה להיות זכאית לקיצבה חודשית. שאלנו את עצמנו מה עם עקרת-בית בין 1970 ל-1974 נפגעה והפכה להיות נכה? - היא עדיין לא זכאית לקיצבה חודשית. פה רצינו להיות יותר גמישים ואמרנו שסעיף 2 חל גם לגבי תקופת מעבר מ-1.4.70 עד 31.3.74. כלומר, אמרנו כל התקנות החלות על עקרת-בית ממש שעבדה והיתה מבוטחת יחולו גם עליה.

היו"ר ש. ארבלי:

בחוק אמרנו דבר פשוט מה זה נכה חדש שנפגע אחרי 1.4.70, אם זה היה אחרי 1974 או לפני 1974. בשביל מה צריך לכתוב את זה? - כנראה שיש פה כוונה שאתה לא אומר אותה.

י. ארד:

בחוק נקבע שאם אשה שהיתה עובדת נפגעה אחרי 1.4.70 והפכה להיות עקרת-בית לפני שהחוק נכנס לתוקפו אותה אשה אינה מכוסה במסגרת הזאת. אנחנו בדיעה מאחר וכאן אפשר לקבוע בצורה ברורה את התאריך הקובע והיא יכולה להוכיח זאת, הצענו להכליל אותה. בעוד שלגבי עקרת בית שמעולם לא עבדה מחוץ לביתה לא היינו יכולים לקבוע את זה.

היו"ר ש. ארבלי:

זה ברור שזכותה תהיה כמו מבוטחת - וכל זה מיותר.

מ. לויין:

אנחנו עומדים על העמדה שלנו.

ה. זיידל:

לפי מה שהסביר מר ארד זה לא אותו הדבר.

היו"ר ש. ארבלי:

הם ידונו על הנקודה הזאת ויחליטו אם צריך להכניס את זה בחוק. אם לא נחזור על

ההגדרה שיש שם גם פה.

מ. לוי:

לגבי תקנה 6 - פה יש חילוקי דיעות ברורים. ההצעה שלנו ברורה וההצעה שכנגד ברורה,

והויכוח יתנהל.

היו"ר ש. ארבלי:

באחת השיחות המוקדמות שהיו לנו הם טענו שזו הכבדה שלא יוכלו לעמוד בה. תהיה הצפה. קודם כל אנחנו נתנגד לכל אפלייה שבאה להפלות בין עקרת-בית לבין נכה. מצד שני אני מבינה אותכם ולכן אני מציעה שנאמץ את ההצעה של מועצת הפועלות שנקלוט את עקרות הבית בשלבים ואז תוך שלוש שנים כוללים את כל עקרות הבית ללא אפליות. בצורה כזאת אנחנו מקלים על המוסד לביטוח לאומי שיוכל לטפל בציבור הזה. בהתחלה הוא יקח מקרים קשים, בשלב שני את המקרים הבינוניים ולאחר מכן את שאר המקרים. ההצעה שהובאה בפנינו היא הגיונית ומגשרת על שתי הגישות, גם לכלול את כל עקרות הבית וגם זה בא להקל על המוסד כדי שיוכל לעשות את מלאכתו. - הישבו על ההצעה הזאת.

מ. לוי:

74% זה קובע את ההתייחסות של דרגת הנכות. 75% זה הופך להיות 100% - אם היינו כותבים 75% זה היה הופך ל-100% ואם כך מה הועילו חכמים בתקנתם? - החוק אומר 75% זה 100% קצבה מלאה.

היו"ר ש. ארבלי:

אם נקבל את העקרון הקודם אז זה יהיה בסדר.

מ. לוי:

לגבי התחולה - אני מבין שהיתה בעיה וזה מה שאנחנו מציעים.

היו"ר ש. ארבלי:

החוק אומר 1.4.1974. מה עקרת בית אשמה שמביאים את התקנות באיחור של שנה וחצי?

מ. לוי:

אנחנו מדברים על כושר קליטה ועל הכושר והיכולת להתמודד עם הבעיות. כאשר החוק התקבל בשעתו בכנסת הוא התקבל על דעת כולם לגבי נכים חדשים ודובר על פרק זמן של שנה. מבחינת היכולת זה יותר ניתן שם בו בזמן שפה אנחנו מגששים באפילה. פה אנחנו מבקשים לא שנה אלא ששה חודשים. היה ברור לחברי-הכנסת שהחוק ילך שלבים שלבים. היה ברור לכולם שזה נושא שצריך לקחת זמן ולא מהיום למחר.

לגבי תקנה 9 מדובר על ילד כי אם הבעל תלוי הוא נכה בפני עצמו. לגבי עקרת הבית הבאנו בחשבון את הזיקה הישירה שלה לילדים. לגבי טיפול בילדים הלכנו לפי סבירות ישירה. כאן לקחנו עקרת בית שהיא לא מפרנסת וראינו פה את נקודת המוקד זאת הזיקה לגבי הילד.

לגבי השאלה השניה - לקחנו תלויים במסגרת החוק. אם ישנו את החוק ויקבעו 8 ילדים אז גם פה זה יהיה 8 ילדים.

ר. רוטר:

אני רוצה לומר כמה דברים - (א) הנחת היסוד של הממשלה כאשר הניחה את התקנות האלה שיש איזון תקציבי. כלומר, כנגד ההתחייבות שמקבל עליו המוסד לביטוח לאומי בענין ביטוח נכות יבואו הכנסות שקולות - אני מבקש שחברי הוועדה יקחו זאת בחשבון. השר איננו יכול לחתום לפני שועדת הכספים תאשר את דמי הביטוח. בנקודה הזאת יש תמימות דעים בין חברי-הכנסת לבין נציגי הממשלה שזה תנאי מוקדם של הממשלה הענין של אבחנה בין סוגי עקרות הבית. לגבי הסוג הראשון שמבקשים להכניס את זה לחוק - נבדוק את זה.

ר. רוטר:
 לגבי השאלה מה יהיו תנאי הזכאות והזכויות של עקרת הבית שהיום מוגדרת בסעיף 2(ב)? בענין זה חשבנו שלא נוכל להרחיב את הזכויות מעבר למה שעשינו בגירסה שמונחת פה.

היו"ר ש. ארבלי:
 אז לא יהיו תקנות אם לא תקבלו את ההצעות האלה.

ר. רוטר:
 אני חייב לומר את מה שביקשו ממני לומר. אני אעביר לממונים עלי את דעתכם בנדון.

ה. זיידל:
 איפוא כתוב שקביעת דמי ביטוח זה באישור ועדת הכספים?

ר. רוטר:
 אני יכול למצוא לך את זה.

בנייר שקבלנו ממדעצת הפועלות כאשר הן מדברות על שלבים, כמעט ואין כאן שלבים. בתאריך 1.4.76 למעשה נגמר שלב ב', כך שלמעשה מה שנשאר זה שלב אחד שנכנס בתוקף בעוד שנה וחצי.

י. ארד:
 נוצר כאן מצב כאילו יושבת פה חבורה של אנשים שמתחמקת למלא את תפקידה. דבר אחד שלא נאמר פה: אנחנו התחלנו ב-1.4.75 לספל בנכה קודם וקבלנו בתקופה הזאת מאוכלוסיית הסעד קרוב ל-20,000 מקרים. כל זה יושב היום על המוסד לביטוח לאומי. כך שהבעיה היא איננה בעיה מינהלית אלא היא בעיה שיקומית של כוחות שיקומיים ורפואיים שיש במדינה. כי אם נחחיל ב-1976 עדיין זה כמעט בלתי אפשרי לעומת הפעולות שמוטלות על הענף הזה.

י. כהן:
 האם הבעיה היא בעייה של זמן או בעיה מהותית?

י. ארד:
 הבעיה היא מהותית והדיון צריך להיות מהותי. אנחנו נביא את כל הנימוקים שלנו.

מ. לויין:
 ענין העומס נשמע כאן אבל זה רק צד אחד של המטבע.

היו"ר ש. ארבלי:
 היום שמענו מעט בנושא, והמשך יבוא. לגבי ההצעות וההשגות שהושמעו פה תשקלו ועוד נשוב לדון בהם. אני אינני מציעה שתהיה סחבת בענין הזה.

תקנות בדבר ניידות נכים

זו הפעם הראשונה שאנחנו דנים בנושא הזה במסגרת ועדת העבודה. מדובר בנכים שהם אינם נכי תאונות עבודה ואינם נכי צה"ל. יש להם ארגון נפרד משלהם והם קיבלו השתתפות לאחזקת הרכב ממשרד האוצר לפני שנתיים.

היתה פנייה שלהם לכנסת ונתבקשו ע"י שר האוצר לטפל בענין. ישבנו חה"כ גרוסמן, ע. אמוראי ואנוכי ואז נקבע העקרון של השוואה עם עובדי המדינה וקבענו סכום מסויים של 90 לירות לחודש. כאשר היה פיתוח ומחירי הדלק עלו הם באו בדרישה שיש להעלות להם את הסכום שנקבע להם בזמנו ע"י אותה ועדה.

היו"ר ש. ארבל:

נתבקשנו פעם נוספת ע"י שר האוצר שנהווה ועדה של אנשי החברה הכנסת שטיפלו בעניין וביקשו לצרף לוועדה את ח"כ י. ארידור. שמענו אותם מספר פעמים. הוועדה סיכמה שהם מקבלים 400 לירות לחודש והיו עוד 6 סעיפים של הסיכום שלנו.

הממשלה התחייבה תוך 6 חודשים שהיא תעגן זאת בחוק, הן ע"י תקנות או ע"י חקיקה במסגרת ביטוח נכות בכדי שהעכים האלה יקבלו את מה שמגיע להם בזכות.

הסיכום לא התקבל כל כך על-ידם והיתה הפגנה נוספת והיתה הצעה דחופה לסדר היום שהעבירו אותה לוועדה משותפת של שירותים ועבודה. אבל לא היה לוועדה על מה לדון מכיון שהמוסד לביטוח לאומי הודיע שהוא הקים ועדה לברר את כל הנושא הזה. כאשר הסתגמו 6 חודשים כתבתי מכתב לשר האוצר ושר העבודה שהזמן עבר ואני מצטערת שעד עכשיו לא הביאו בפני ועדת העבודה, לא תקנות ולא תיקון לחוק - כפי שהממשלה התחייבה. לא צריך לחכות עד שתהיינה בעיות מחדש. הבטחתם, לעמדו בהבטחה שלכם.

נשמע מהמוסד היום מה הם מביאים לנו. יתכן מאד שנצטרך לקיים דיון מיוחד לגבי ההצעה שהם מביאים לנו. כמו-כן נצטרך לשמוע צם את נציגי הנכים האלה.

י. ארד:

הנושא של השתתפות באחזקת רכב של נכים הוא נושא צעיר שהתחיל בעקבות מלחמת יום הכפורים בינואר 1974. כאשר כתוצאה מהעלאה ניכרת במחירי הדלק היו הפגנות של נכים. היו דיונים בממשלה והוחלט עקרונית שהממשלה משתתפת באופן חלקי בהוצאות של אחזקת הרכב. כאשר עד 1.1.74 הממשלה, באשר לכל הנוגע בפטור במסים זה נקבע לפי קריטריונים רפואיים של נכות ברגליים. זה נקבע ע"י ועדות של משרד הבריאות. לאחר שהוועדה הרפואית קובעת את אחוז הנכות, בהתאם לכך משרד האוצר מממן הלוואה עומדת כאשר ההלוואה מתייחסת לנושא של חלק מהמסים במרכיב הרכב - בהתאם לדרגת הנכות.

לגבי זה היתה אבחנה נוספת אבחנה בין ילד נכה שבו המדינה כיסתה בהתאם לאחוז באופן מלא, מה שלא לגבי נכה שאינו נוהג בעצמו אלא בן משפחה נוהג. לגבי זה הוא קיבל 50% פטור ממסים ו-50% השתתפות באחזקת הרכב - זה לגבי כל הנכים שיש להם נכות ברגליים.

כל הצעדים האלה נעשו תוך כדי לחץ של זמן ואף אחד לא התיימר לנסות לקבוע קריטריונים חוץ במה שנוגע לתשלומים לאור המרכיבים השונים. היה ברור שקובעים סכום והיה ברור שאת הסכום הזה נצטרך לנתח לא רק לפי מידת הנכות אלא לגבי קריטריונים אחרים כמו אם-אדם עובד או לא עובד וכיו"ב.

לגבי חלק מהנכים יש מקום לחשוב על תשלום יותר גבוה, אחרי שנגדיר מי הם אותם נכים, כי יש אחוז ניכר של נכים ספק גדול אם צריך להשתתף באחוז גבוה של הוצאות.

לאור כל הדברים האלה הקימונו ועדה במוסד ונהלנו דיונים עם האוצר מתוך מגמה לנסות למצוא קריטריונים מחקבלים על חלק שמחבססים על עקרון מסויים כאשר מבחינה מסויית לא לנסות כרגע להביא תיקון לחוק שיחייב חודשים ארוכים ותקנות לא יכולים לעשות מכח החוק לכן חשבנו לעשות הסכם בינינו לבין שר האוצר שכרוך בהתייעצות עם ועדת העבודה.

צריך לזכור שכל המימון של הנושא הזה אינו בא מדמי ביטוח אלא כולו בא מכספים של אוצר המדינה לפי החשבונות שהמוסד מגיש כדי לנסות את ההוצאות.

י. ארד:

אנחנו מסכימים שיהיו שני מרכיבים בסיוע פטור ממסים והשתתפות באחזקת הרכב. אנחנו הגענו למסקנה שהפתרון צריך להיות לא רק באחזקת הרכב אלא פתרון בכל הנוגע לניידות בהתאם לקריטריונים שנציע, גם לגבי נכות רגליים שאין להם מכוניות אבל יש להם הוצאות מיוחדות שכרוכות בניידות. גם לגבי נכי רגליים שיעברו אותם מבחנים רפואיים כמו הנכים שיש להם מכונית נחייב את המוסד בהשתתפות. יש הרבה מאד נכים שאינם מסוגלים לנהוג במכונית ויש להם הוצאות במוניות. נציע פתרון גם לגבי אותם נכים, בתנאי שזה לא יהיה רטרואקטיבי אלא תוך פרק זמן.

נושא נוסף ששקלנו הוא בענין אחוז הנכות שמזכה. לפי המציאות נכה ב-40% עד 100% זכאי באופן יחסי לאחוז נכותו לקבל פטור. הגענו למסקנה שלגבי נכים באחוזים של 40-59% אין הצדקה שהמדינה תשתתף בהוצאות הרכב של הנכים האלה. צריך לתת זאת רק לנכים של 60% לפחות שהמזוקה שלהם עולה על המזוקה של שכבות אחרות. מאידך כאשר מדובר בנכות חמורה מ-80% ומעלה יקבלו כיסוי כאילו היו 100%. היום כ-7% מהנכים שהם מחמת ל-60% מקבלים אחזקת רכב. בו בזמן אלה שיש להם 80% נכות ורוצים לראות אותם כאילו הם 100% הם מהווים כ-25%.

מרכיב נוסף שאנחנו רואים אותו כמכריע הוא שאיננו רואים בנושא של הרכב לנכים כמערכת שעומדת בפני עצמה. נושא של ניידות נכים הוא אחד מתוך מרכיבים רבים שהמוסד מתייחס להם כאשר הוא בא לגאול את הבעיות של הנכים. יש כאלה שזקוקים לעזרה בבית ועוד, כלומר, זו לא בעיה שעומדת בפני עצמה אלא זה חלק מכל המערכת של ענף הנכות.

הגענו למסקנה שחייבים לעשות אבחנה מהותית בין נכים שמשתכרים כדי מחייתם לבין נכים שאינם מסוגלים להשתכר כדי מחייתם. אם הנכה עובד עבודה משמעותית המדינה צריכה לתת לו השתתפות באחזקת הרכב הרבה יותר גבוהה לעומת זה שאינו עובד. עצם העובדה שנכה עובד יש לו הוצאות גדולות וכמו-כן אנחנו חייבים לעודד אותם נכים שלא יפסיקו לעבוד וייהפכו לאנשים בריאים עם רגליים לקויות. אם נכה קשה משתכר 1,000 לירות לחודש והוא לא צמצם את כושרו ב-50% הוא אינו מכוסה בענף הנכות. ביטוח נכות את זה לא כיסה עד היום. חשבנו שהפתרון לא צריך להיות שם אלא גימלאות משלימות.

היום אומרים אותו נכה שמגיע ל-1,000 לירות לחודש, למרות נכותו הקשה יצא לעבודה, רוצים לתת לו עידוד ומציעים לתת לנכה כזה סכום כפול מאשר נכה שאינו עובד. הקריטריונים בין נכה שעובד לנכה שאינו עובד הם עפ"י אותם קריטריונים של נכה שאיבד את כושר ההשתכרות.

נקודה נוספת - התלבטנו בענין נכה שהוא ילד. לגבי ילד נכה ההורים קיבלו השתתפות מלאה גם במיסוי וגם באחזקת הרכב. ילד - מגיל חמש ועד גיל 18, במציאות זה עד גיל 30. מצד שני לגבי נכה שאינו נוהג בעצמו אלא מישהו אחר נוהג קיבל 50% פטור ממסים ו-50% השתתפות אחזקה ברכב. שקלנו טוב את הנושא והגענו למסקנה משותפת שאין הצדקה לכסות את כל ההוצאות של הילד בבית והאבחנה בין 100% ל-50% אם אתה אינך נוהג היא יותר מדי מרחיקת לכת.

אנחנו מציעים לגבי כל אוכלסיית הנכים שאינה נוהגת אם מדובר בילד או במבוגר לתת להם 75% פטור ממסים, ולגבי השתתפות באחזקת הרכב ישאר העקרון של עובד או לא עובד.

אם נכה עובד ואינו מסוגל לנהוג בעצמו ובן זוגו נוהג עבורו אנחנו נציע לתת השתתפות מלאה בין אם הוא נוהג בעצמו ובין אם לא. במידה שהוא אינו עובד יחול העקרון של חצי חצי.

י. ערד:

נושא נוסף - המדינה עשתה הרבה טעויות
צבלי הנושא של עוסר הגבלה לגבי גודל הרכב.
נכים, שמצבם לאו דוקא קשה, המדינה תומכת בהם במכוניות גדולות. לכן
הצענו לקבוע הגבלה של גודל הרכב שבו המדינה מוכנה להשתתף בהתאם למצב
הנכות של הנכה.

נכ"מ בעלי נכות מ-60% עד 79% יהיו זכאים
לרכב לפי גודל של 1300 סמ"ק. אם הוא יקנה מעל למכונית בינונית יתכן
שנציע בכלל לא להשתתף.

נכים מעל 79% הגענו למסקנה שצריך לקבוע
מכונית בגודל של 1800 סמ"ק. כאשר ברור שיהיו סוגים של נכים שנכותם
כל כך קשה ויש להם בעיות מיוחדות מציעים שתהיה ועדה מקצועית רפואית
לפי עקרונות שייקבעו בצורה די ברורה. אנחנו נציע שהוועדה הזאת תהיה
מוסמכת לקבוע לגבי מקרים חריגים מכוניות יותר גדולות מאשר קבענו בסדר
גודל של וולבו.

נושא נוסף שהתלבטנו בו הוא השאלה של
מבחני הכנסה. הנטייה הטבעית היא לעשות מבחני הכנסה. עאינו דבר מעניין:
לגבי נכים צריך להיות בצורה הפוכה. אם אין לו הכנסה אז לא צריך
לתת לו סכומים לגבי אחזקת הרכב. מה גם שרוב הנכים במדינה אינם מגיעים
לסכומים ענקיים. הרוב הגדול משתכר מתחת לשכר הממוצע במשק. לכן לא
חשבנו שצריך ליצור מערכת כזאת של מבחני הכנסה. מבחן ההכנסה יהיה אם
הוא משתכר או לא ולא נתייחס לסכום.

לגבי העקרון של השתתפות בהוצאות בהצעה
שלנו מופיעים שני מרכיבים: (1) הוצאות ביטוח - אנחנו מציעים לכסות
75% מהוצאות הביטוח, כפי שהם קיימים, ולפי העקרונות שהצענו. (2) לגבי
הוצאות שוטפות שמתבטאות בדלק, מיכה ותיקונים כאשר העקרון הוא לגבי
נכה שמשתכר צריך לתת לו 1,000 ק"מ בחודש, בעוד שלגבי נכה שאינו משתכר
מציעים לכסות 500 ק"מ בחודש.

לגבי מחיר של קילומטר - ערכנו התייעצות
עם מומחים של משרד התחבורה וכאשר נביא את ההצעה נסביר איך הגענו לזה.

הסכומים שהגענו אליהם כדלקמן: לגבי נכה
100% שנוהג ברכב קטן זה 470 לירות בחודש. נכה עם 80%-100% ברכב בינוני
זה 625 לירות בחודש. במידה ויהיה רכב גדול יותר בסדר גודל של וולבו
לאחר שהועדה הרפואית תאשר זאת הסכום יהיה 700-800 בחודש. כל ראשון
באפריל תהיה בדיקה מחדש.

היו"ר ש. ארבלי:

בכמה מסתכמת ההוצאה של ביטוח כאשר זה
רק 75%?

י. ארד:

ברכב קטן 145 ל"י. רכב בינוני - 90 לירות.

היו"ר ש. ארבלי:

האם הסכום של 470 לירות זה כולל את
הביטוח?

י. ארד:

פרט לביטוח. התחשיב כולל ביטוח, דלק,
תיקונים, מיכה ושירותים.

י. כהן:

ממבט ראשון זה לא נראה.

י. ארד:

אנחנו ניתן הסברים כיצד הגענו לסכומים
האלה. לא הכנסנו את הנושא של ריבית ופחת

לתוך המרכיבים של ההוצאה הזאת.

הסכומים האלה יהיו חייבים במס-הכנסה?

היו"ר ש. ארבלי:

אנחנו חושבים שאלה הסכומים שאנחנו צריכים לתת לנכים בשביל לכסות השתתפות באחזקת הרכב. אנחנו יכולים להוכיח את המספרים האלה שזה הוגן וננסה לשכנע במידת יכולתנו את חברי הוועדה.

י. ארד:

ההיצמדות לקיום הבטחות יש לזה ערך עליון. בחודש פברואר 1975 היתה לי שאלתא יוזמת לשר האוצר בנושא של הפגנת הנכים מלידה במשכן הכנסת. והשר במפורש אמר שחך חצי שנה הנושא יבוא על פתרונו. היום אנחנו כבר מעבר לחצי השנה. אנחנו צריכים להתרגל לקיים את ההבטחות ולא להתעורר רק כאשר יש הפגנה וצעקות. כך זה הולך בחיינו הציבוריים לכל אורך הקו - וגם פה. לכן אני מאד מבקש שנקיים דיון מייד ויכבר נוציא מסקנות בטרם יהיה מאוחר.

ז. אמיר:

לגבי ההצעות של משרד האוצר והמוסד היינו מבקשים לקבל את החומר לפני הישיבה כדי שנוכל לעיין בו. אני מביין שהיו הטבות לפני כן שאתם מציעים לבטל אותן. לעומת זאת משנים דברים לטובה כדי לחזק הבדים אחרים. אנחנו צריכים להשמכנע שאיננו פוגעים במישהו. להגיד: למי שכבר היה לא נפגע בו. ~~אלא רק לגבי העתיד.~~ לכן רצוי שנקבל את החומר כי הנושא הזה הוא רגיש ועדין וחייבים לתת את דעתנו בצורה ברורה ולא תחת לחצים.

אני מאד מבקשת שתשלחו את החומר לחברי הוועדה לשם עיון. מה ששמענו היום זו שמיעה ראשונה וצריך לקבל את זה בכתב.

היו"ר ש. ארבלי:

הישיבה ננעלה בשעה 13.35